

Small Tortoiseshell versus Ruán Beag

Tekst: Joep Steur In het groene Ierland zijn tot nu toe 48 soorten dagvlinders geregistreerd. Minus trekvlinders, zwervers, (mislukte) uitzettingen en uitgestorven vlinders houdt het eiland plusminus dertig inheemse soorten over. Twee van de beste plekken om naar vlinders te kijken, zijn de streek rond Glendalough in Wicklow Mountains, en de Burren.

Ierland met in het oosten Wicklow Mountains en The Burren in het westen. Bron: Google Maps.

Ten zuiden van de hoofdstad Dublin ligt County Wicklow dat ook wel de tuin van Ierland wordt genoemd. Een groot deel daarvan wordt in beslag genomen door de Wicklow Mountains, een uitgestrekt natuurgebied met vroeg-middeleeuwse kerkjes. In deze eertijds onherbergzame wildernis heeft het Ierse verzet lang stand weten te houden tegenover de Engelse overheersers. Deze combinatie van natuurschoon, historisch erfgoed en patriottisme werkt als een magneet op toeristen. Vooral het plaatsje Glendalough krijgt busladingen dagjesmensen te verwerken. Maar wie zoals wij in juli een paar dagen in het Wicklow Mountains National Park logeert, krijgt al snel in de gaten dat er genoeg rustige plekken overblijven en dat de drukte slechts zeer plaatselijk is en dan alleen tijdens piekuren.

Walking Trails

Vanuit ons knusse hotelletje in Glendalough beginnen we met het bewandelen van de in diverse kleuren aangegeven walking trails.

Een van de eerste wandelingen die we doen, is een tocht langs de twee meren (het kleine Lower Lake en het grote Upper Lake) en dit is meteen de populairste wandelroute. Het is een combinatie van de trails Spinc and Glenealo Valley, Green Road Walk, Derrybawn Woodland Trail en Miners' Road Walk, die ook afzonderlijk van elkaar kunnen worden gelopen. De hoogteverschillen en uitzichten zijn spectaculair! We lopen langs meren, over heiden, kliffen en rotsen en door naaldbossen. De sprookjesachtige loofbossen kunnen zó als decor dienen voor een Lord of The Rings-film. Kleine ring is trouwens de vertaling van Fáinneog dat de Ierse (Gaelic) naam is voor het koevinkje. De mooiste Ierse naam voor een dagvlinder is Ruán Beag, wat 'klein geheim' betekent. De kleine vos, in het Engels de Small Tortoiseshell, is de uitverkorene om zo te mogen heten. Engelse benamingen zijn overigens het meest gangbaar in Ierland, want slechts een klein deel van de bevolking heeft het Gaelic nog als moedertaal. Bij de ruïnes van het Miners Village ligt het domicilie van de heivlinder die elk jaar gemonitord wordt door mensen van het park. De indrukwekkende rotsachtige omgeving behoort tot het Glenealo Valley Nature Reserve dat onderdeel is van het Wicklow Mountains National Park.

De heides worden gedomineerd door de (bij ons zeer zeldzame) felgekleurde rode dophei die als voedselplant dient voor nachtvlinders als granietuil, gestreepte bremspanner en roodbandbeer. Mocht je met je hond aan de wandel zijn, houd het beestje dan goed aangelijnd want loslopende honden die op particuliere weiden komen waar schapen grazen worden zonder pardon afgeschoten. Diverse borden waarschuwen wandelaars hiervoor.

In de omgeving van Laragh niet ver van Glendalough is het zeer rustig wandelen in een afwisselend landschap. Bloeiende braamstruwelen lokken atalanta en keizersmantel terwijl kale jonkers vooral in trek zijn bij bruin zandoogje en grote parelmoervlinder. Bont zandoogjes zijn natuurlijk echte bosvlinders en ook hier komen we ze tegen. Iets verder zuidelijk bij de Vale of Clara stroomt de wilde Avonmore River, bezaaid met keien en rotsen, tussen weelderige, halfnatuurlijke bossen. Dit deel van het Wicklow Mountains National Park wordt het Glendalough Woods Nature Reserve genoemd en is erg belangrijk als leefgebied voor de in Ierland zeldzame eikenpage.

Glenmalure Forest

Bij het plaatsje Drumgoff beginnen we aan een lange wandeling richting Glendalough. Startpunt is de ste-

De eikenpage is een zeldzame soort in Ierland.

nen Coolalingo Bridge bij het Glenmalure Forest waar we direct een paar keizersmantels zien vliegen. Het weer is heerlijk en het grote informatiebord dat in de schaduw van het bos staat, leert ons dat dit niet altijd het geval is. Er wordt geadviseerd om waterdichte kleding en goed schoeisel aan te doen alvorens men de heuvels intrekt. Drinken, een goede landkaart en kompas worden ook aangeraden. Het traject gaat gestaag de hoogte in tot we op een soort plateau aankomen van waaruit we kunnen genieten van mooie vergezichten. De Glenmalure Waterval produceert vanwege aanhoudende droogte niet meer dan een kleine straal water. Naaldbossen en varens zijn alom vertegenwoordigd. Doornige gaspeldoorns staan soms nog in bloei maar wat het meest in het oog springt zijn de ongelooflijke aantallen vingerhoedskruiddbloemen. Hele bosranden en kapvlaktes zijn massaal roze gekleurd. Geen wonder dat de vingerhoedskruiddwergspanner zich in de Wicklow Mountains thuisvoelt. Veel soorten dagvlinders zien we op ons pad overigens niet maar dat wordt gelukkig gecompenseerd door de flinke aantallen zandoogjes die hier rondfladderen. Bruin zandoogjes en koevinkjes om preciezer te zijn. Toch moeten er in de Wicklow Mountains in totaal 26 soorten dagvlinders rondvliegen.

Nachtvlinders

Tussen het Upper Lake en het Lower Lake bevindt zich het Wicklow Mountains National Park Information Office, een gemeoedelijk wit gebouwtje omringd door een tuintje waar behalve tuinplanten ook wilde planten hun plek mogen hebben. Boven bij de ingang

merken we een kleine vleermuis op. Eenmaal binnen wordt de bezoeker door posters, folders en dergelijke ingewijd in de aanwezige flora en fauna. We raken aan de praat met de sympathieke Gillian Stewart die achter de toonbank staat en recentelijk geïnfecteerd is met het nachtvindervirus. Elke week (behalve in de winter) zet ze samen met enkele collega's een Skinnerval neer bij het Education Centre net ten noorden van het Upper Lake. Een uitnodiging om de eerstvolgende keer de vangsten mee te helpen determineren slaan we natuurlijk niet af. Het Education Centre ligt midden in de natuur met grove den en varens als dominante vegetatie. De val wordt neergezet in de avond van 17 juli 2014 op een soort dakterras en de volgende ochtend gaan we kijken wat de buit is.

Na een paar dagen goed weer begint de achttiende juli zwaarbewolkt en druilerig en tegen de tijd dat we het Education Centre bereiken, regent het pijpenstelen oftewel cats and dogs. Op de muren zitten al diverse nachtvinders en de lichtval wordt zo snel mogelijk naar binnen gebracht zodat het op naam brengen kan gaan beginnen. Het blijkt een rijke oogst te zijn en in no time staat de tafel dan ook vol met gevulde plastic potjes. Omdat Gillian alleen Engelse namen kent en ik alleen wetenschappelijke, is een goede veldgids onontbeerlijk om miscommunicatie te voorkomen.

Als we uiteindelijk het karwei geklaard hebben, blijken we 63 soorten te hebben gescoord. De top vijf bestaat uit granietuil (47x), variabele spikkelspanner (21x), groente-uil (17x), lichte granietmot (14x), grijze stipspanner (13x) en graswortelvlinder (13x). De grijsgroene zomervlinder (3x) is de meest bijzondere vangst van

Afra Steur

Joep Steur

De rotsen van de Burren reiken tot de Atlantische Oceaan. Inzet: de zilvervlek, alléén in de Burren.

afgelopen nacht.

Onnodig te vermelden dat ook de leren enthousiast worden bij het aanschouwen van populierenpijlstaart en groot avondrood. De laatste wordt bij een gigantische fuchsiastruik neergezet en ook alle andere gevangen vlinders worden netjes vrijgelaten. Een mooie afsluiting van ons verblijf in de Wicklow Mountains!

The Burren National Park

Via een schitterende, kronkelende kustweg bereiken we de tegenpool van de groene Wicklow Mountains namelijk de 'kale' Burren. Onderweg zien we de karakteristieke fuchsiaheggen die het milde Ierse klimaat wel kunnen waarderden. Gelegen in het westelijke County Clare is dit met ruime voorsprong het bekendste natuurgebied van Ierland en natuurlijk vooral famous vanwege het omvangrijke kalksteenplateau dat op sommige plaatsen de Atlantische Oceaan bijna inloopt. De weerselementen hebben hier een uitge-

breid netwerk aan spleten uitgeslepen waartussen vele bijzondere planten groeien. We zien hoe frêle bloemen als grasklokje, bloedrode ooievaarsbek, eenbloemige silene en engels gras kleur geven aan de kale omgeving. De naam Burren wordt begrijpelijk als men weet dat het is afgeleid van het Ierse woord Boireann dat rotsachtig gebied betekent. Maar de Burren is veel meer dan alleen kalkstenen rotsen. Er is een heel scala aan biotopen voorhanden zoals kalkgraslanden, zandduinen, veenmoerassen, bossen en de typisch Ierse turloughs, tijdelijke meertjes die in het kalkstenengebied voorkomen. De talrijke historische, vaak zeer oude monumenten in het gebied vertellen over de geschiedenis van vroegere bewoners. De behouden gebleven rijke en unieke flora heeft ervoor gezorgd dat de Burren de meeste dagvlindersoorten van Ierland herbergt: 27. Sleedoornpage, dwergblauwtje, boswitje, heivlinder en eikenpage zijn de meest bijzondere naast de vier inheemse parelmoervlinders: keizersmantel, zilvervlek, moerasparelmoervlinder en grote parelmoervlinder. Tijdens onze wandeling hier was het niet zulk best vlinderweer, waardoor we maar één vlinder hebben gezien.

The Burren Green

Van de macronachtvlinders zijn ongeveer 1400 soorten waargenomen in Ierland en een van de hot spots om naar deze dieren te zoeken is wederom de Burren. De interesse van entomologen voor dit unieke gebied begon pas echt bij de ontdekking in 1949 van de groene weide-uil. Hoewel bekend van het vasteland van Europa ontbrak deze lichtgroene uil in Groot-Brittannië en de rest van Ierland. Vandaar dat deze ondersoort (*Calamia tridens occidentalis*) de naam The Burren Green kreeg toebedeeld. Deze voelt zich prima thuis in de beschutte spleten van het uitgestrekte kalksteenplateau alsook in de open kruidenrijke graslanden. Maar de groene weide-uil mag dan wel op een voetstuk zijn geplaatst, het zijn toch de overdag vliegende bloeddrupjes die domineren in de aanwezige zomerweiden en andere bloemrijke plekken. Het betreft de sint-jansvlinder en de streep-sint-jansvlinder (*Zygaena purpuralis*) die beide gehuld zijn in zwart-rode kostuums. Ook het boterbloempje behoort tot de specialiteiten van de Burren.

Tot slot twee soorten die opvallend afwezig zijn in Ierland: het heideblauwtje en de veenbesparelmoervlinder. Die zou je wel verwachten in dit land van heides en veengebieden.

Literatuur:

- Jim Asher, Martin Warren, Richard Fox, Paul Harding, Gail Jeffcoate & Stephen Jeffcoate (2001). The Millenium Atlas of Butterflies in Britain and Ireland.
- P. Waring & M. Townsend (2009). Field Guide to the Moths of Great Britain and Ireland.
- www.irishbutterflies.com
- www.burrennationalpark.ie

Joep Steur

Groene weide-uil (Burren Green), de trots van de Burren.